

Міністерство внутрішніх справ України
Харківський національний університет внутрішніх справ

ЯЩЕНКО СВІТЛАНА ОЛЕКСАНДРІВНА

УДК 343.36+343.361

**КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ
ЗА УМИСНЕ НЕВИКОНАННЯ УГОДИ ПРО ПРИМИРЕННЯ
АБО ПРО ВИЗНАННЯ ВИНУВАТОСТІ**

12.00.08 – кримінальне право та кримінологія;
кримінально-виконавче право

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук

Харків – 2016

Дисертацією є рукопис

Робота виконана в Харківському національному університеті внутрішніх справ, Міністерство внутрішніх справ України.

Науковий керівник –

кандидат юридичних наук, доцент
Канібер Юрій Миколайович,
Харківський національний університет
внутрішніх справ, доцент кафедри
кримінально-правових дисциплін
факультету № 6.

Офіційні опоненти:

доктор юридичних наук, професор
Хряпінський Петро Васильович,
Державний вищий навчальний заклад
«Національний гірничий університет»,
професор кафедри кримінального права
та кримінології юридичного факультету;

кандидат юридичних наук
Бершов Геннадій Євгенович,
Харківський апеляційний
адміністративний суд, голова.

Захист відбудеться 10 червня 2016 року о 10.00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 64.700.03 у Харківському національному університеті внутрішніх справ (61080, м. Харків, пр-т Льва Ландау, 27).

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Харківського національного університету внутрішніх справ (61080, м. Харків, пр-т Льва Ландау, 27).

Автореферат розісланий 7 травня 2016 року.

**Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради**

Д. Ю. Кондратов

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Конституцією України декларовано, що судові рішення, ухвалені судами іменем України, є обов'язковими до виконання на всій території України (ч. 5 ст. 124). Обов'язковість судового рішення є однією з засад вітчизняного судочинства (п. 9 ч. 3 ст. 129 Конституції України, п. 9 ч. 2 проекту Закону України «Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)» № 3524 від 25.11.2015 р.).

Обов'язковість судового рішення у галузі кримінального процесуального законодавства покладена в основу виконання вироку або ухвали суду, ухваленого (постановленої) не лише у загальному порядку кримінального провадження (ч. 2 ст. 21 КПК України), але й у порядку особливого судового провадження, зокрема провадження на підставі угод. У зв'язку з цим, з метою забезпечення охорони правовідносин у сфері правосуддя, в частині належного виконання судових рішень, ухвалених судами України в особливому порядку кримінального провадження на підставі угод, відповідно до вимог міжнародно-правових актів і зобов'язань нашої держави перед європейським і світовим співтовариством, вітчизняним законодавцем у Кримінальному кодексі (далі – КК) України визначено, що умисне невиконання угоди про примирення або про визнання винуватості є злочином (ст. 389-1 КК України). Його вчинення неминуче зумовлює застосування до винної особи заходів кримінально-правового характеру.

Аналіз практики застосування ст. 389-1 КК України свідчить, що випадки умисного невиконання угоди про примирення або про визнання винуватості далеко непоодинокі. Більше того, починаючи з 2013 р. рівень умисного невиконання угоди про примирення або про визнання винуватості демонструє своє поступове зростання. З огляду на це, уявляється важливим оцінити потенційні можливості законодавчої регламентації цієї кримінально-правової норми у напрямі протидії умисному невиконанню угоди про примирення або про визнання винуватості, що й зумовлює проведення відповідного наукового дослідження.

Додаткової актуальності обраній темі дослідження надає той факт, що законодавче положення, регламентоване ст. 389-1 КК України, є новелою національного кримінального законодавства. Тому у вітчизняній доктрині кримінального права наукові розробки питань кримінальної відповідальності за умисне невиконання угоди про примирення або про визнання винуватості наразі знаходяться у початкових стадіях, що викликає особливу увагу до цієї проблематики.

Питання протидії злочинам проти правосуддя кримінально-правовими і кримінологічними засобами розглядалися у роботах Ю. В. Александрова, М. І. Бажанова, Г. Є. Бершова, В. І. Борисова, Є. М. Блажівського, В. А. Головчука, О. С. Гореліка, С. Є. Дідіка, О. О. Дудорова, Н. Д. Квасневської, В. В. Кудрявцева, К. О. Ладоги, Л. В. Лобанової, Р. І. Мельника, В. О. Навроцького, Л. М. Палюх, А. В. Савченка, В. І. Тютюгіна, В. І. Осадчого, М. І. Хавронюка, Ю. В. Юшиної та ін. Суттєвий внесок у вирішення концептуальних питань, пов'язаних із проблематикою кримінальної відповідальності за умисне невиконання угоди про примирення або про визнання винуватості, зробили такі науковці, як: Ю. В. Баулін,

П. С. Берзін, С. Ф. Денисов, Т. А. Денисова, В. М. Ємельянов, О. О. Житний, М. Й. Коржанський, В. М. Куц, В. Б. Малінін, М. І. Мельник, Н. А. Орловська, М. І. Панов, А. О. Пінаєв, Ю. А. Пономаренко, Є. О. Письменський, О. І. Парог, В. П. Тихий, Є. В. Фесенко, В. М. Трубников, І. М. Тяжкова, В. Я. Тацій, В. Д. Филімонов, П. Л. Фріс, В. Б. Харченко, П. В. Хряпінський, А. М. Ященко та ін. Наукові доробки вказаних авторів склали теоретичну основу дисертаційного дослідження. Безпосередньо або опосередковано дослідженню проблем кримінальної відповідальності за умисне невиконання угоди про примирення або про визнання винуватості приділяли увагу М. І. Витязь, В. В. Навроцька, В. І. Тютюгін. Віддаючи належне дослідженням названих авторів, зазначимо, що багато питань кримінально-правового змісту цієї проблематики залишаються не розкритими, а деякі підходи до їх вирішення не є безспірними. Тому дослідження закономірностей і проблем реалізації кримінальної відповідальності за злочин, передбачений ст. 389-1 КК України, уявляються вкрай необхідними.

Вищенаведені обставини зумовили вибір теми дисертації, її актуальність і науково-практичне значення.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження відповідає положенням розділу 1 Концепції реформування кримінальної юстиції України, затвердженої Указом Президента України від 08.04.2008 р. № 311/2008, п.п. 5.15, 5.16 Пріоритетних напрямів наукових досліджень Харківського національного університету внутрішніх справ на період 2016–2019 років, схвалених рішенням ученої ради Харківського національного університету внутрішніх справ від 23.02.2016 р. (протокол № 2), а також комплексній темі наукових досліджень кафедри кримінального права та кримінології факультету підготовки фахівців для підрозділів слідства Харківського національного університету внутрішніх справ на 2014–2018 роки «Протидія злочинності кримінально-правовими та кримінологічними засобами» (номер державної реєстрації 0113U008195).

Тему дисертації затверджено вченою радою Харківського національного університету внутрішніх справ 28.12.2012 р. (протокол № 10).

Мета і задачі дослідження. *Мета* дослідження – комплексна розробка питань кримінальної відповідальності за умисне невиконання угоди про примирення або про визнання винуватості у її кримінально-правовому аспекті.

Мета зумовлює постановку й необхідність вирішення таких *задач*:

- проаналізувати стан наукових досліджень кримінальної відповідальності за умисне невиконання угоди про примирення або про визнання винуватості;
- визначити методiku дослідження;
- з'ясувати відповідність кримінально-правової норми, передбаченої ст. 389-1 КК України, підставам і принципам криміналізації суспільно небезпечних діянь;
- проаналізувати зарубіжний досвід протидії умисному невиконанню угоди про примирення або про визнання винуватості кримінально-правовими засобами;
- здійснити кримінально-правову характеристику об'єктивних і суб'єктивних ознак умисного невиконання угоди про примирення або про визнання винуватості (ст. 389-1 КК України);

- охарактеризувати форми реалізації кримінальної відповідальності за умисне невиконання угоди про примирення або про визнання винуватості;
- обґрунтувати пропозиції та рекомендації щодо удосконалення кримінального законодавства про відповідальність за умисне невиконання угоди про примирення або про визнання винуватості, практики його застосування.

Об'єкт дослідження – правовідносини, що виникають у зв'язку із застосуванням засобів кримінально-правового реагування на вчинення злочинних діянь.

Предмет дослідження – кримінальна відповідальність за умисне невиконання угоди про примирення або про визнання винуватості.

Методи дослідження. Методологічну основу дисертації становлять загальнонаукові та спеціально-правові методи наукового пізнання. Зокрема, діалектичний метод дозволив проаналізувати кримінальне законодавство щодо відповідальності за умисне невиконання угоди про примирення або про визнання винуватості через поглиблене вивчення більш загальних категорій кримінального права крізь призму основних законів і категорій діалектики (усі розділи дисертації). Системно-структурний метод застосовувався при вивченні співвідношення й взаємозв'язку об'єктивних і суб'єктивних ознак складу злочину, передбаченого ст. 389-1 КК України, з приписами Конституції України, роз'ясненнями Вищого спеціалізованого суду з розгляду цивільних і кримінальних справ, нормами кримінального, кримінального процесуального і цивільного права (усі розділи дисертації). Формально-логічний метод забезпечив юридичний аналіз елементів і ознак складу злочину, передбаченого ст. 389-1 КК України (підрозділи 2.1, 2.2, 3.1), формулювання рекомендацій щодо практики застосування ст. 389-1 КК України, доведення необхідності вдосконалення положень кримінального законодавства щодо протидії умисному невиконанню угоди про примирення або про визнання винуватості (пункт 2.2.1, підрозділ 3.1), послідовне і структуроване узагальнення результатів дослідження, формулювання висновків (усі розділи дисертації). Порівняльно-правовий (компаративістський) метод використовувався при вивченні зарубіжного досвіду протидії умисному невиконанню угоди про примирення або про визнання винуватості (підрозділ 1.2). Соціологічний метод був застосований для дослідження й узагальнення матеріалів судової практики й результатів проведеного анкетування (підрозділ 1.2, розділи 2, 3).

Нормативною основою дослідження є Конституція України, чинне законодавство України про кримінальну відповідальність, кримінальне процесуальне, цивільне законодавство України, цивільне процесуальне, кримінальне і кримінальне процесуальне законодавство зарубіжних країн.

Науково-теоретичною основою дослідження є публікації вітчизняних і зарубіжних фахівців із конституційного, кримінального, цивільного права і кримінології.

Емпіричну базу дослідження становлять статистичні дані Генеральної прокуратури України про зареєстровані в країні злочини, що передбачені ст. 389-1 КК України, за період з 2013–2016 рр., дані статистичної звітності Державної судової адміністрації України за період з 2013 по 2015 рр. щодо осіб, засуджених за ст. 389-1 КК України, дані Єдиного державного реєстру судових рішень України

щодо ухвалених обвинувальних вироків і ухвал із кримінальних проваджень, розпочатих за фактом учинення злочину, передбаченого ст. 389-1 КК України, або пов'язаних з його вчиненням (вивчено 103 судових рішення першої, апеляційної і касаційної інстанцій), а також результати анкетування 157 суддів Полтавської, Сумської та Харківської областей.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у тому, що дисертація є першим в Україні комплексним дослідженням проблем кримінальної відповідальності за умисне невиконання угоди про примирення або про визнання винуватості. Найбільш значущими результатами, що свідчать про новизну і практичну значимість дисертаційного дослідження, є такі положення, висновки і пропозиції:

вперше:

- аргументовано точку зору щодо існування в кримінальному праві України рецидиву особливого порядку кримінального провадження на підставі угод; розроблено авторське визначення поняття «рецидиву особливого порядку кримінального провадження на підставі угод», визначено його ознаки і місце в системі інших видів рецидиву злочину;

- викладено авторську позицію щодо розуміння основного безпосереднього об'єкта досліджуваного злочину як правовідносин у сфері правосуддя в частині належного виконання судових рішень, ухвалених судами України в особливому порядку кримінального провадження на підставі угод;

- на базі порівняльно-правового аналізу досліджуваної кримінально-правової норми і сучасних норм кримінального законодавства європейських країн, що мають певну схожість зі ст. 389-1 КК України, виявлено недосконалості у конструкції ст. 389-1 КК України, що пов'язані з позначенням форм відповідної злочинної поведінки, і запропоновано авторську редакцію цієї статті;

удосконалено:

- наукові погляди щодо видового об'єкта злочинного посягання, передбаченого ст. 389-1 КК України, зокрема аргументовано висновок, що таким об'єктом є правовідносини у сфері правосуддя в частині належного виконання судових рішень, ухвалених судами України, якими визначені каральні або некаральні заходи кримінально-правового характеру чи тимчасові примусові профілактичні заходи спостереження і контролю за поведінкою окремих осіб, звільнених з місць позбавлення волі, а також правовідносини у сфері правосуддя в частині належного виконання рішень Європейського суду з прав людини;

- позиції щодо форми вини у складі злочину, передбаченого ст. 389-1 КК України, зокрема аргументовано висновок про наявність в ньому вини не лише у вигляді прямого, але й непрямого умислу;

- існуючі підходи до практики застосування ст. 389-1 КК України, зокрема зазначено, що наявність рішення суду, яким скасовано вирок суду, ухвалений на підставі угоди про примирення або про визнання винуватості, не є обов'язковим для притягнення особи до кримінальної відповідальності за вчинення цього злочину;

дістало подальший розвиток:

- уявлення про наявність у системі кримінального і кримінального процесуального права України міжгалузевого функціонального інституту

примирення з потерпілим, котрий складається з норм, що знаходять свій вияв у статтях Загальної та Особливої частини КК України (ст. 46, п. 3 ч. 1 ст. 65, ч. 5 ст. 65, п. 2, 2-1 ч. 1 ст. 66, ч. 2 ст. 66, 69, 69-1, ч. 1, 2, 3 ст. 75, 103, 104, 105, 107, ч. 4 ст. 289, 389-1), а також у приписах кримінального процесуального законодавства (п. 1 ч. 2 ст. 284, 285–288, п. 1 ч. 1 ст. 468, ч. 1–3, 5–8 ст. 469, 471, ч. 1 ст. 473, ч. 1–3, 5–8 ст. 474, ст. ст. 475, 476 КПК України);

– тлумачення кримінальної відповідальності за вчинення умисного невиконання угоди про примирення або про визнання винуватості, під якою запропоновано розуміти реальне зазнавання винним державного осуду, а також примусу у вигляді покарання або інших заходів кримінально-правового характеру, змістом яких є обмеження прав і свобод особистого, майнового чи іншого характеру або заохочення позитивної посткримінальної поведінки на підставі обвинувального вироку суду, що набрав законної сили;

– уявлення про юридичну природу звільнення від покарання за умисне невиконання угоди про примирення або про визнання винуватості, зокрема твердження про те, що таке звільнення є однією з форм кримінальної відповідальності, зміст якої полягає в тому, що обвинувальний вирок суду ухвалюється з точним визначенням виду і міри покарання, але в самому вирокі вказується, що засуджений звільняється від відбування покарання або, що одне і те ж, від покарання.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що викладені в дисертації висновки, пропозиції та рекомендації можуть бути використані:

– у науково-дослідницькій сфері – для подальшої розробки теоретичних і прикладних проблем кримінальної відповідальності за умисне невиконання угоди про примирення або про визнання винуватості (Акт впровадження результатів дисертаційного дослідження в діяльність Кримінологічної асоціації України від 25.11.2015 р.);

– у правотворчості – при вдосконаленні кримінального законодавства про відповідальність за умисне невиконання угоди про примирення або про визнання винуватості;

– у правозастосуванні – при кваліфікації та призначенні судами України покарання або звільнення від покарання за умисне невиконання угоди про примирення або про визнання винуватості (Акт впровадження результатів дисертаційного дослідження у діяльність Комінтернівського районного суду м. Харкова від 18.01.2016 р.);

– у навчальному процесі – при викладанні курсу Особливої частини кримінального права (теми «Злочини у сфері правосуддя»), підготовці підручників і навчальних посібників із кримінального права (Акти впровадження результатів дисертаційного дослідження в навчальний процес Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна від 27.10.2015 р. та Харківського національного університету внутрішніх справ від 15.12.2015 р.).

Апробація результатів дисертації. Результати дослідження були обговорені на міжнародних і всеукраїнських наукових і науково-практичних конференціях, круглих столах і семінарах, а саме: «Політико-правові реформи та становлення громадянського суспільства в Україні» (м. Херсон, 10–11 жовтня 2014 р.);

«Особливості нормотворчих процесів в умовах адаптації законодавства України до вимог Європейського Союзу» (м. Херсон 5–6 червня 2015 р.); «Актуальні питання теорії та практики застосування сучасного вітчизняного та міжнародного права» (м. Київ, 12–13 червня 2015 р.); «Проблеми вдосконалення правового забезпечення прав та основних свобод людини і громадянина» (м. Запоріжжя, 26 червня 2015 р.); «Право і держава: проблеми розвитку та взаємодії у ХХІ ст.» (м. Запоріжжя, 29–30 січня 2016 р.).

Публікації. Основні теоретичні положення і результати, практичні рекомендації дисертаційного дослідження знайшли відображення у 10 наукових публікаціях, зокрема, у 5 наукових статтях (з яких 2 опубліковані у наукових виданнях України, визнаних фаховими з юридичних наук, 2 – у виданнях України, включених до міжнародних наукометричних баз, 1 – у науковому періодичному виданні іншої держави з напряду, з якого підготовлено дисертацію), а також у тезах 5 наукових доповідей на наукових і науково-практичних конференціях.

Структура дисертації зумовлена постановленою метою і задачами дослідження. Робота складається з переліку умовних позначень, вступу, трьох розділів, що містять 7 підрозділів і 4 пункти, висновків, списку використаних джерел (255 найменувань) і 5 додатків. Загальний обсяг дисертації становить 229 сторінок, із них основний текст займає 182 сторінки, список використаних джерел – 29 сторінок, додатки – 18 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дослідження, розкрито стан її наукової розробленості, охарактеризовано зв'язок роботи з науковими програмами, планами і темами, визначено мету й задачі дослідження, його об'єкт, предмет, методологічні і теоретичні засади, висвітлено наукову новизну одержаних результатів, сформульовано основні положення, що виносяться на захист, розкрито практичне значення отриманих результатів, указано на їх апробацію і публікації.

Розділ 1 «Загальні засади дослідження кримінальної відповідальності за умисне невиконання угоди про примирення або про визнання винуватості» складається із трьох підрозділів.

У *підрозділі 1.1 «Стан наукових досліджень кримінальної відповідальності за умисне невиконання угоди про примирення або про визнання винуватості. Методика і методи дослідження»* зазначено, що регламентація норми, передбаченої ст. 389-1 КК України, заслуговує схвальної оцінки, адже завдяки її появі, окрім забезпечення охорони правовідносин у сфері правосуддя в частині належного виконання судових рішень ухвалених, судами України в особливому порядку кримінального провадження на підставі угод, а також із приводу нормальної діяльності органів, що сприяють здійсненню правосуддя, кримінально-правовими засобами забезпечується гарантований захист прав і законних інтересів потерпілого у випадку порушення засудженим взятих на себе раніше обов'язків, зазначених в укладеній між ним і потерпілим угоді про примирення.

За результатами опрацювання наукової літератури досліджуваної тематики зроблено висновок, що стан наукових розробок обраної проблематики не можна

визнати задовільним. Як правило, наявним науковим розвідкам бракує комплексного підходу у вивченні цього питання, за своїм змістом вони позбавлені фундаментальності та зазвичай є фрагментарними (М. І. Витязь, В. В. Навроцька, В. І. Тютюгін) або описовими (Г. Богонюк).

Визначено методологічний комплекс загальнонаукових і спеціально-правових методів наукового пізнання. Зазначено, що застосування окремих методів наукового пізнання, з урахуванням задач, об'єкта і предмета дослідження, наблизило дисертанта до досягнення поставленої мети – комплексно дослідити питання кримінальної відповідальності за умисне невиконання угоди про примирення або про визнання винуватості у її кримінально-правовому аспекті.

У підрозділі 1.2 *«Підстави і принципи встановлення кримінальної відповідальності за умисне невиконання угоди про примирення або про визнання винуватості»* на підставі аналізу доктринальних точок зору, що стосуються соціальної обумовленості і необхідності запровадження будь-якої кримінально-правової заборони, піддано аналізу підстави і принципи дотримання законодавцем правил криміналізації при запровадженні кримінальної відповідальності за умисне невиконання угоди про примирення або про визнання винуватості (ст. 389-1 КК України). Узявши за основу запропоноване окремими науковцями розуміння підстав і принципів криміналізації суспільно небезпечних діянь, їх кількості та видів, зазначається, що причина криміналізації умисного невиконання угоди про примирення або про визнання винуватості криється у необхідності виконання зобов'язань, узятих Україною перед Радою Європи щодо реформування вітчизняного кримінального і кримінального процесуального законодавства. Одним із напрямів цього реформування є розвиток, розширення і забезпечення належного захисту сфери застосування відновних процедур, а також процедур, що мають на меті суттєве спрощення порядку здійснення кримінального провадження.

Дисертант дійшов висновку, що запровадження кримінальної відповідальності за умисне невиконання угоди про примирення або про визнання винуватості у цілому відповідає виробленим доктриною кримінального права підставам і принципам криміналізації суспільно небезпечних діянь. У той же час зазначено, що не повною мірою вітчизняним законодавцем дотримано принцип повноти складу злочину, а також принцип домірності санкції й економії репресії.

У підрозділі 1.3 *«Умисне невиконання угоди про примирення або про визнання винуватості у законодавстві зарубіжних країн»* проведено порівняльно-правовий аналіз законодавства ряду європейських країн і країн-учасниць СНД, який показав, що кримінальна відповідальність за умисне невиконання угоди про примирення або про визнання винуватості, у тому вигляді, у якому вона закріплена в КК України, прямо не передбачена. Разом з тим, норми, що мають певну схожість за змістом із ст. 389-1 КК України, містять КК ФРН (§ 288 КК) та КК Австрії (ч. 1 § 162 КК), хоча їх положення більшою мірою і пов'язані з кримінально-правовою охороною правовідносин, пов'язаних із належним виконанням власне угоди про примирення, а не угоди про визнання винуватості.

На думку дисертанта, можливість використання позитивного досвіду текстуального закріплення у законодавстві зарубіжних країн норм, які є подібними до ст. 389-1 КК України, надає додаткової аргументації щодо доцільності удосконалення

законодавчої конструкції ч. 1 ст. 389-1 КК України шляхом уточнення в її диспозиції переліку форм злочинної поведінки особи, яка умисно порушує угоду про примирення або про визнання винуватості. На думку дисертанта, у зв'язку із необхідністю подальшого розвитку інституту примирення, для українського законодавця становлять інтерес норми, метою закріплення яких в КК зарубіжних країн є: а) гарантований захист прав потерпілого в разі будь-якого на нього впливу під час укладення угоди про примирення (ст. 234 КК Литовської Республіки, ст. 311 КК Албанії, ст. 367 КК Сан-Маріно, ст. 172 КК Іспанії); б) гарантований захист прав і законних інтересів потерпілого в разі порушення домовленостей щодо примирення після ухвалення судом рішення про виключення караності діяння у зв'язку з примиренням (за КК України – це звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку примирення винного з потерпілим) (§ 167 КК Австрії); в) забезпечення гарантованого захисту відносин, що виникають у результаті зловживань під час здійснення примирливої процедури, а також нагляду за веденням справ у примирливому процесі (ст. 434-9 КК Франції і § 160 КК Австрії).

Розділ 2 «Склад умисного невиконання угоди про примирення або про визнання винуватості» містить два підрозділи і чотири пункти.

Підрозділ 2.1 «Об'єктивні ознаки складу умисного невиконання угоди про примирення або про визнання винуватості» складається з двох пунктів.

У пункті 2.1.1 *«Об'єкт і предмет злочину, передбаченого ст. 389-1 КК України»* дисертантом проаналізовано різні наукові погляди на проблематику об'єкта злочину (його змісту і видів), на підставі чого зазначено, що родовим об'єктом умисного невиконання угоди про примирення або про визнання винуватості є правовідносини у сфері правосуддя. Видовим об'єктом кримінального правопорушення, передбаченого ст. 389-1 КК України, є правовідносини у сфері правосуддя в частині належного виконання судових рішень, ухвалених судами України, якими визначені каральні або некаральні заходи кримінально-правового характеру чи тимчасові примусові профілактичні заходи спостереження і контролю за поведінкою окремих осіб, звільнених з місць позбавлення волі (ст. 369 КПК України, ст. 158 КВК України), а також правовідносини у сфері правосуддя в частині належного виконання рішень Європейського суду з прав людини. Основним безпосереднім об'єктом цього злочину є правовідносини у сфері правосуддя в частині належного виконання судових рішень, ухвалених судами України в особливому порядку кримінального провадження на підставі угод. Додатковим обов'язковим об'єктом злочину, передбаченого ст. 389-1 КК України, є правовідносини з приводу нормальної діяльності як інших (крім судових) державних органів (органів досудового розслідування і прокуратури), так і інших недержавних інституцій (медіаційних центрів), що сприяють здійсненню правосуддя, а також правовідносини щодо володіння, користування або розпорядження майном.

Дисертантом констатується, що предметом злочину, передбаченого ст. 389-1 КК України, є угода про примирення або про визнання винуватості. Угода про примирення або про визнання винуватості (ст. ст. 471 і 472 КПК України) з точки зору цивільного законодавства відповідає усім вимогам, які притаманні односторонньому договору (угоді) і, водночас, двосторонньому правочину.

Надаються авторські визначення понять «примирення з потерпілим», «угода про примирення» і «угода про визнання винуватості». Звертається увага на юридичні наслідки вказаних правових явищ. Наголошено, що у кримінальному і кримінальному процесуальному законодавстві України примирення потерпілого з підозрюваним або обвинуваченим може мати вигляд лише однієї із двох форм: примирення з потерпілим і укладення угоди про примирення. Відмова потерпілого від обвинувачення у кримінальному провадженні приватного обвинувачення за своєю юридичною природою не є формою ані примирення винного з потерпілим, ані угоди про примирення.

У пункті 2.1.2 *«Об'єктивна сторона злочину, передбаченого ст. 389-1 КК України»* на підставі аналізу доктринальних підходів щодо розуміння обов'язкових і факультативних ознак об'єктивної сторони будь-якого злочину, а також наявних окремих публікацій щодо ознак об'єктивної сторони власне злочину, передбаченого ст. 389-1 КК України, доведено, що у характеристиці зазначеного елемента складу цього злочину варто виділяти форми злочинної бездіяльності та способи, що притаманні кожній із цих форм (способи бездіяльності). Дисертантом зазначено, що об'єктивна сторона умисного невиконання угоди про примирення або визнання винуватості, полягає в злочинній бездіяльності, що характеризується такими формами: 1) невиконання угоди про примирення або про визнання винуватості (повне); 2) неналежне виконання угоди про примирення або про визнання винуватості (часткове); 3) ухилення від виконання угоди про примирення або про визнання винуватості, що характеризує активні дії злочинної бездіяльності, – порушення угоди про примирення або про визнання винуватості. Кожній із цих форм властиві відповідні способи бездіяльності, які, залежно від виду укладеної угоди, можуть мати свою специфіку. Так, у разі укладення угоди про примирення можливими способами її повного невиконання є: 1) повна відмова від відшкодування або усунення спричиненої злочином шкоди; 2) не вчинення особою дій, спрямованих на працевлаштування. До способів її часткового виконання можна віднести: 1) відшкодування заподіяної злочином шкоди чи усунення її не в тому обсязі, розмір якого було узгоджено сторонами; 2) сплата в неповному обсязі суми аліментів, коштів, витрачених на відновлення пошкодженого житла, майна потерпілого чи на його лікування. Способами ухилення від її виконання можуть бути: 1) зміна прізвища, імені, ім'я по батькові; 2) звільнення з роботи; 3) вчинення дій, спрямованих на відчуження власного майна (знищення, продаж, дарування); 4) симуляція хвороби, що унеможливило виконання угоди; 5) спричинення собі фізичної шкоди, наявність якої унеможливить виконання угоди тощо.

Наголошено, що незважаючи на те, що злочин, передбачений ст. 389-1 КК України, сконструйований у вигляді формального складу злочину, його вчиненням заподіюються суспільно небезпечні наслідки, які за своєю суттю є як матеріальними, так і нематеріальними.

Підрозділ 2.2 «Суб'єктивні ознаки складу умисного невиконання угоди про примирення або про визнання винуватості» складається з двох пунктів.

У пункті 2.2.1 *«Суб'єкт злочину, передбаченого ст. 389-1 КК України»* визначено ознаки суб'єкта умисного невиконання угоди про примирення або про визнання винуватості. З'ясовано, що суб'єктом цього злочину є особа, яка засуджена

вироком суду на підставі угоди про примирення або про визнання винуватості, що набрав чинності, за вчинення злочину, забороненого не для всіх без винятку осіб, а виключно щодо такої засудженої особи. Наголошено на тому, що засудженим за ст. 389-1 КК України є не будь-який обвинувачений, обвинувальний вирок суду щодо якого набрав законної сили, а лише особа, обвинувальний вирок щодо якої був ухвалений саме в особливому порядку кримінального провадження на підставі угоди про примирення або про визнання винуватості. Доведено, що суб'єктом умисного невиконання угоди про примирення або про визнання винуватості є не лише особа, яка засуджена вироком суду на підставі відповідної укладеної угоди, але й особа, яка була засуджена вироком суду за умисні злочини, передбачені Особливою частиною КК України, у загальному порядку. Показано, що упродовж 2013–2015 років судами України було засуджено за вчинення злочину, що розглядається, 39 осіб, які є громадянами України (35 чоловіків і 4 жінок). На момент вчинення злочину 1 особа досягла віку від 16 до 18 років, 5 осіб – віком від 18 до 25 років, 14 осіб – віком від 25 до 30 років, 16 осіб – віком від 30 до 50 років, 3 особи – віком від 50 до 65 років. Серед них пенсіонерів – 1 особа, безробітних – 2 особи, працездатних, які не працювали і не навчалися – 35 осіб, мають незняту та непогашену судимість – 33 особи.

Обґрунтовано, що засудження особи на підставі угоди про примирення або про визнання винуватості свідчить про те, що засуджена особа на підставі однієї з таких угод у разі вчинення нового злочину (передбаченого ст. 389-1 КК України), вчиняє його за наявності ознак рецидиву злочину. Цей рецидив є новим видом рецидиву злочину серед тих його видів, поділ яких здійснюється залежно від характеру вчиненого злочинного діяння. Його можна визначити як рецидив особливого порядку кримінального провадження на підставі угод. Під рецидивом особливого порядку кримінального провадження на підставі угод запропоновано розуміти рецидив, який має місце там, де засуджений за вчинення умисного злочину на підставі угоди про примирення або про визнання винуватості, вчиняє новий умисний злочин, передбачений ст. 389-1 КК України.

Автор припускає, що у практичній діяльності не виключені випадки повторного умисного невиконання угоди про визнання винуватості, після засудження особи на підставі такої угоди за вчинення злочину, передбаченого безпосередньо ст. 389-1 КК України. Тому вчинення упродовж строку судимості повторно (знову) злочину, передбаченого ст. 389-1 КК України, варто розглядати як його кваліфікуючу ознаку. У зв'язку з цим, запропоновано законодавчі приписи ст. 389-1 КК України доповнити частиною другою, яка б передбачала відповідальність у таких випадках.

У пункті 2.2.2 «Суб'єктивна сторона злочину, передбаченого ст. 389-1 КК України» розглянуто ознаки суб'єктивної сторони цього злочинного діяння. Зазначено, що суб'єктивна сторона цього злочину як правило характеризується умисною виною у вигляді прямого умислу. Наголошено, що психічне ставлення особи у разі його вчинення, має встановлюватися як до злочинної бездіяльності так і до наслідків такої бездіяльності, не зважаючи на те, що вони не є конструктивними ознаками юридичного складу цього злочину. Мотив і мета умисного невиконання угоди про примирення або про визнання винуватості хоча і не впливають на

кваліфікацію злочину, мають суттєве значення для індивідуалізації кримінально-правового впливу. У зв'язку з цим, на думку дисертанта, необхідно чітко розмежовувати ті мотиви і цілі, які впливають на ступінь суспільно небезпечності злочинної бездіяльності, окреслюють особу винного, а також інші мотиви і цілі, які характеризують обставини, що пом'якшують або обтяжують покарання. Не зважаючи на їх факультативний характер, у своїй сукупності ці ознаки впливають не лише на вибір виду і розміру покарання, але й на прийняття рішення щодо застосування інших заходів кримінально-правового характеру.

Розділ 3 «Форми кримінальної відповідальності за умисне невиконання угоди про примирення або про визнання винуватості» містить два підрозділи.

У підрозділі 3.1 *«Покарання за умисне невиконання угоди про примирення або про визнання винуватості»* розглянуто особливості кримінальної відповідальності у виді покарання за умисне невиконання угоди про примирення або про визнання винуватості. Зазначено, що будучи формою кримінальної відповідальності, покарання є каральним заходом кримінально-правового характеру, який не слід ототожнювати із санкцією статті Особливої частини КК України. У санкції як частині конкретної кримінально-правової норми (або статті, частини статті Особливої частини КК України) закріплена лише загроза покаранням у разі невиконання заборони вчиняти кримінальне правопорушення, передбачене у диспозиції цієї правової норми. Дисертантом проаналізовано покарання у вигляді арешту й обмеження волі, що може бути застосовано у разі вчинення цього злочину. Аналіз санкції чинної редакції ст. 389-1 КК України дозволив стверджувати, що вона належить до альтернативних санкцій, у якій міститься вказівка на загрозу застосування двох відносно визначених видів покарання з визначенням його максимуму. Керуючись підставою і принципами побудови санкцій Особливої частини КК України, розробленими наукою кримінального права, дисертантом запропонована санкція кваліфікованого складу умисного невиконання угоди про примирення або про визнання винуватості. У цьому ж підрозділі дослідження дисертантом проаналізована практика застосування ст. 389-1 КК України з призначенням конкретного виду і розміру покарання, сформульовані пропозиції і рекомендації щодо її вдосконалення.

У підрозділі 3.2 *«Звільнення від покарання за умисне невиконання угоди про примирення або про визнання винуватості»* висвітлена проблематика доктринального розуміння змісту та видів таких правових явищ, як звільнення від покарання та його відбування. Зазначено, що у кримінальному праві вказані правові категорії краще іменувати єдиним терміном «звільнення від покарання». На підставі цього сформульовано авторське бачення наявних у Загальній частині КК України видів звільнення від покарання.

У цьому підрозділі дисертаційного дослідження аналізуються підстави і умови звільнення від відбування покарання з випробуванням за ч. 2 ст. 75 КК України у разі вчинення умисного невиконання угоди про примирення або визнання винуватості. Наголошено, якщо в новій угоді про визнання винуватості її сторонами узгоджено лише покарання у виді обмеження волі на певний строк, звільнення на підставі ч. 2 ст. 75 КК України неможливе. Крім того, звертається увага на те, що вчинення кримінального правопорушення, передбаченого ст. 389-1 КК України,

згідно з чинними настановами касаційної інстанції, унеможливилося затвердження нової угоди про примирення і, як наслідок, прийняття судами рішень про звільнення від відбування покарання з випробуванням за ч. 2 ст. 75 КК України. Однак, як у першій, так і в другій ситуаціях це не виключає можливості застосування звільнення від відбування покарання з випробуванням у разі вчинення злочину, що розглядається, на підставі ч. 1 ст. 75 КК України.

ВИСНОВКИ

У дисертації здійснене теоретичне узагальнення і запропоноване нове вирішення наукового завдання, що полягає у розробці питань кримінальної відповідальності за умисне невиконання угоди про примирення або про визнання винуватості та формулюванні пропозицій, спрямованих на вдосконалення положень КК України. На підставі проведеного аналізу отримано нові науково обґрунтовані висновки і пропозиції щодо відповідних положень КК України та практики його застосування, зокрема:

1. У науці кримінального права України немає комплексних теоретичних доробок і всебічного аналізу кримінальної відповідальності за умисне невиконання угоди про примирення або про визнання винуватості, що свідчить про наявність прогалини у вітчизняній кримінально-правовій теорії. Ця обставина зумовила необхідність проведення наукового дослідження проблематики кримінальної відповідальності за умисне невиконання угоди про примирення або про визнання винуватості.

2. Запровадження вітчизняним законодавцем кримінальної відповідальності за умисне невиконання угоди про примирення або про визнання винуватості (ст. 389-1 КК України) у цілому відповідає підставам і принципам криміналізації розробленим доктриною кримінального права. Водночас, при запровадженні цього діяння законодавцем не повною мірою дотримано принцип повноти складу, а також принцип домірності санкції й економії репресії. Ця обставина дозволяє стверджувати, що модель кримінально-правової заборони, передбаченої ст. 389-1 КК України, потребує свого вдосконалення.

3. Вивчення положень законодавства європейських країн і країн-учасниць СНД щодо криміналізації умисного невиконання угоди про примирення або про визнання винуватості показує, що норми, які схожі за змістом зі ст. 389-1 КК України, закріплені в КК ФРН і КК Австрії, однак, їх положення більшою мірою пов'язані з кримінально-правовим реагуванням на порушення укладеної сторонами угоди про примирення. Крім того, в КК Австрії закріплені приписи, які забезпечують гарантований захист прав і законних інтересів потерпілого після ухвалення судом рішення про виключення караності діяння в разі невиконання обвинуваченим узятих раніше зобов'язань.

4. В умовах динамічного розвитку національного кримінального законодавства особливий науковий інтерес становить позитивний зарубіжний досвід запровадження норм, які передбачають: кримінальну відповідальність за вплив на потерпілого для його примирення з винним, а також за зловживання під час здійснення примирливої процедури або нагляду за веденням справ у примирливому

процесі; застосування покарання до особи у разі невиконання нею раніше узятих на себе зобов'язань після звільнення її від кримінальної відповідальності у зв'язку з примиренням із потерпілим; більш широкий перелік форм об'єктивної сторони злочинів, подібних до ст. 389-1 КК України.

5. За результатами проведеної кримінально-правової характеристики об'єкта умисного невиконання угоди про примирення або про визнання винуватості запропоновано основним безпосереднім об'єктом цього злочину вважати правовідносини у сфері правосуддя в частині належного виконання судових рішень, ухвалених судами України в особливому порядку кримінального провадження на підставі угод.

Предметом злочину, передбаченого ст. 389-1 КК України, є угода про примирення або про визнання винуватості. Під примиренням з потерпілим слід розуміти угоду між потерпілим і підозрюваним чи обвинуваченим, положення якої засвідчують факт відшкодування підозрюваним чи обвинуваченим завданих збитків або усунення заподіяної шкоди, завданої кримінальним правопорушенням, і згоду потерпілого на звільнення його від кримінальної відповідальності. Угода про примирення – це угода між потерпілим і підозрюваним чи обвинуваченим, змістом якої є зобов'язання вчинення підозрюваним чи обвинуваченим дій, спрямованих на відшкодування шкоди, завданої кримінальним правопорушенням, або зобов'язання вчинення будь-яких дій, не пов'язаних із відшкодуванням такої шкоди, і згоди потерпілого на призначення покарання або звільнення від його відбування з випробуванням. Юридичний зміст угоди про визнання винуватості полягає у домовленості підозрюваного, обвинуваченого і прокурора щодо кваліфікації вчиненого діяння, строку і виду покарання за його вчинення, за умови визнання підозрюваним, обвинуваченим своєї вини у вчиненому посяганні.

6. Об'єктивну сторону умисного невиконання угоди про примирення або визнання винуватості доцільно характеризувати такими формами злочинної бездіяльності: а) невиконання угоди про примирення або про визнання винуватості (повне); б) неналежне виконання угоди про примирення або про визнання винуватості (часткове); в) ухилення від виконання угоди про примирення або про визнання винуватості. Ці форми злочинної бездіяльності слід відобразити у диспозиції ст. 389-1 КК України.

7. Здійснена кримінально-правова характеристика суб'єкта умисного невиконання угоди про примирення або про визнання винуватості дозволяє зазначити, що вчинення злочину, передбаченого ст. 389-1 КК України, вказує на наявність ознак рецидиву особливого порядку кримінального провадження на підставі угод. Цей вид рецидиву злочину має такі ознаки: 1) вчинення особою умисного злочину із засудженням в особливому порядку кримінального провадження на підставі угод; 2) вчинення особою нового умисного злочину, але виключно того, що передбачений ст. 389-1 КК України; 3) злочини, що утворюють цей рецидив, віддалені один від одного проміжком часу; 4) особа, вчиняючи новий злочин, передбачений ст. 389-1 КК України, повинна мати не зняту і не погашену судимість за попередній умисний злочин. Факт судимості щодо такої особи має констатуватися обвинувальним вироком суду, ухваленим в особливому порядку кримінального провадження на підставі угод.

8. Учинення злочину, передбаченого ст. 389-1 КК України, за наявності одночасно ознак загального рецидиву злочину і рецидиву особливого порядку кримінального провадження на підставі угод, варто враховувати при призначенні покарання ближче до максимальної межі, встановленої у санкції ч. 1 ст. 389-1 КК щодо таких видів покарань як арешт або обмеження волі.

9. Суб'єктивна сторона невиконання угоди про примирення або про визнання винуватості може характеризуватися умисною виною у вигляді як прямого, так і непрямого умислу.

10. Піддано критиці практику обов'язкової наявності поряд з обвинувальним актом щодо обвинувачення у вчиненні злочину, передбаченого ст. 389-1 КК України, ще додатково й ухвали суду про скасування вироку, яким затверджена відповідна угода, у випадку встановлення факту умисного невиконання засудженим умов раніше укладеної угоди. У випадку судового розгляду матеріалів кримінального провадження щодо обвинувачення за ст. 389-1 КК України за відсутності ухвали суду, якою скасовано вирок суду, ухвалений на підставі угоди про примирення або про визнання винуватості, суд мусить визнати особу винною у його вчиненні та призначити покарання із урахуванням положень ст. 65, ч. 1 ст. 71, ст. 72 КК України. У разі ж наявності ухвали суду про скасування вироку суду, ухваленого на підставі угоди про примирення або про визнання винуватості, призначення покарання можливе в таких варіантах: а) враховуючи конкретні обставини провадження, остаточне покарання судом має призначатися або за правилами ч. 1–3 ст. 70 КК України, або б) за правилами, визначеними ч. 4 ст. 70 КК України.

За наслідками аналізу особливостей реалізації кримінальної відповідальності у виді покарання за умисне невиконання угоди про примирення або про визнання винуватості запропоновано сформулювати санкцію кваліфікованого складу умисного невиконання угоди про примирення або про визнання винуватості.

11. Звільнення від покарання за умисне невиконання угоди про примирення або про визнання винуватості полягає в тому, що обвинувальний вирок ухвалюється з точним визначенням виду і міри покарання, але у самому вирокі вказується, що засудженого слід звільнити від призначеного покарання або від його подальшого відбування. Дисертантом підтримується думка, що під відмовою від покарання за умисне невиконання угоди про примирення або про визнання винуватості слід розуміти реалізацію судом свого повноваження, за наявності передбачених законом підстав і умов, ухвалювати обвинувальний вирок суду без призначення покарання.

12. На підставі викладеного пропонується:

1) внести до чинної законодавчої конструкції ст. 389-1 КК України такі зміни і доповнення:

1) *«Стаття 389-1. Умисне порушення угоди про примирення або про визнання винуватості*

1. Умисне невиконання або неналежне виконання засудженим угоди про примирення або про визнання винуватості, а так само ухилення від її виконання – карається штрафом на строк до шести місяців або обмеженням волі на строк до трьох років.

2. *Ті самі діяння, вчинені особою, раніше судимою на підставі угоди про визнання винуватості за злочин, передбачений цією статтею –*

караються обмеженням волі на строк від трьох років до п'яти років».

2) назву статті 476 КПК України, а також редакцію ч. 5 цієї статті доцільно викласти в такій редакції:

«Стаття 476. Наслідки порушення угоди

1. У разі порушення угоди про примирення або про визнання винуватості ...

...

5. Умисне порушення угоди є підставою для притягнення особи до відповідальності, встановленої законом».

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ АВТОРОМ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

1. Ященко С. О. Суб'єктивна сторона злочину, передбаченого ст. 389-1 Кримінального кодексу України: теоретико-прикладний аспект / С. О. Ященко // Наук. вісн. Херсон. держ. ун-ту. Сер. : Юридичні науки. – 2015. – Вип. 5. – Т. 4. – С. 31–35.

2. Ященко С. О. Суб'єкт злочину, передбаченого ст. 389-1 КК України / С. О. Ященко // Наук. вісн. Ужгор. нац. ун-ту. Сер. : Право. – 2015. – Вип. 35. – Ч. 2. – Т. 3. – С. 117–122.

3. Ященко С. О. Об'єкт злочину, передбаченого ст. 389-1 КК України / С. О. Ященко // Часопис Київського університету права. – 2015. – № 4. – С. 318–322.

4. Ященко С. О. Підстави та принципи встановлення кримінальної відповідальності за умисне невиконання угоди про примирення або про визнання винуватості / С. О. Ященко // Наше право. – 2016. – № 1. – С. 120–128.

5. Ященко С. О. Уголовная ответственность за умышленное неисполнение соглашения о примирении или о признании вины: сравнительно-правовой анализ / С. О. Ященко // Legia si Viata. – 2015. – № 5 (3). – С. 103–106.

6. Ященко С. О. Примирення та угода про примирення у кримінальному законодавстві України: співвідношення понять / С. О. Ященко // Політико-правові реформи та становлення громадянського суспільства в Україні : матер. всеукр. наук.-практ. конф., м. Херсон, 10–11 жовтня 2014 р. – Херсон : Видавничий дім «Гельветика», 2014. – С. 181–184.

7. Ященко С. О. Форми примирення потерпілого з підозрюваним або обвинуваченим у кримінальному та кримінальному процесуальному законодавстві України / С. О. Ященко // Особливості нормотворчих процесів в умовах адаптації законодавства України до вимог Європейського Союзу : матер. міжнар. наук.-практ. конф., м. Херсон 5–6 червня 2015 р. – Херсон : Видавничий дім «Гельветика», 2015. – С. 142–145.

8. Ященко С. О. Умисне невиконання угоди про примирення або про визнання винуватості: деякі аспекти практики застосування / С. О. Ященко // Актуальні питання теорії та практики застосування сучасного вітчизняного та міжнародного права : між нар. наук.-практ. конф., м. Київ, 12–13 червня 2015 р. – К. : Центр правових наукових досліджень, 2015. – С. 100–103.

9. Ященко С. О. Проблемні аспекти застосування ч. 2 ст. 75 КК України у випадку вчинення кримінального правопорушення, передбаченого ст. 389-1 КК України / С. О. Ященко // Проблеми вдосконалення правового забезпечення прав та основних свобод людини і громадянина : матер. міжнар. наук.-практ. конф., м. Запоріжжя, 26 червня 2015 р. – Запоріжжя : Запорізька міська громадська організація «Істина», 2015. – С. 123–125.

10. Ященко С. О. Рецидив особливого порядку кримінального провадження на підставі угод як окремий вид рецидиву злочину / С. О. Ященко // Право і держава: проблеми розвитку та взаємодії у ХХІ ст. : тези допов. міжнар. наук.-практ. конф., м. Запоріжжя, 29–30 січня 2016 р. ; за заг. ред. Т. О. Коломоєць. – Запоріжжя : ЗНУ, 2016. – С. 133–137.

АНОТАЦІЇ

Ященко С. О. Кримінальна відповідальність за умисне невиконання угоди про примирення або про визнання винуватості. – *На правах рукопису.*

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.08 – кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право. – Харківський національний університет внутрішніх справ, Харків, 2016.

Дисертація присвячена проблемам кримінальної відповідальності за умисне невиконання угоди про примирення або про визнання винуватості. У роботі розкрито питання відповідності досліджуваної норми підставам та принципам криміналізації суспільно небезпечних діянь, порівняльно-правового аналізу законодавства зарубіжних країни щодо кримінальної відповідальності за вчинення цього злочину. Здійснено кримінально-правову характеристику об'єктивних і суб'єктивних ознак складу злочину, що передбачений ст. 389-1 КК України, охарактеризовано форми кримінальної відповідальності за умисне невиконання угоди про примирення або про визнання винуватості. У результаті проведеного дослідження, з урахуванням досвіду зарубіжних країн, сформульовано пропозиції щодо вдосконалення чинної законодавчої конструкції ст. 389-1 КК України шляхом внесення у її зміст відповідних змін і доповнень.

Ключові слова: криміналізація, кримінальна відповідальність, порушення, невиконання угоди, примирення, винуватість.

Ященко С. А. Уголовная ответственность за умышленное неисполнение соглашения о примирении или о признании виновности. – *На правах рукописи.*

Диссертация на соискание учёной степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.08 – уголовное право и криминология; уголовно-исполнительное право. – Харьковский национальный университет внутренних дел, Харьков, 2016.

Диссертация посвящена проблемам уголовной ответственности за умышленное неисполнение соглашения о примирении или о признании виновности. В работе раскрыт вопрос соответствия исследуемой нормы основаниям и принципам криминализации общественно опасных деяний. Проведен сравнительно-

правовой анализ законодательства зарубежных стран относительно уголовной ответственности за совершение этого преступления. Осуществлена уголовно-правовая характеристика объективных и субъективных признаков состава преступления, предусмотренного ст. 389-1 УК Украины, охарактеризованы формы уголовной ответственности за умышленное неисполнение соглашения о примирении или о признании виновности.

В работе, в частности, показано, что введение уголовной ответственности за умышленное неисполнение соглашения о примирении или о признании виновности, в целом, соответствует требованиям криминализации общественно опасных деяний, выработанным доктриной уголовного права. Указано, что основание криминализации умышленного неисполнения соглашения о примирении или о признании виновности состоит в необходимости выполнения обязательств, взятых Украиной перед Советом Европы относительно реформирования отечественного уголовного и уголовного процессуального законодательства. Доказано, что основным непосредственным объектом умышленного неисполнения соглашения о примирении или о признании виновности следует считать правоотношения в сфере правосудия в части надлежащего исполнения судебных решений, принятых судами Украины в особом порядке уголовного производства на основании соглашений. Его объективную сторону целесообразно характеризовать следующими формами преступной бездеятельности: а) неисполнение соглашения о примирении или о признании виновности (полное); б) ненадлежащее исполнение соглашения о примирении или о признании виновности (частичное); в) уклонение от исполнения соглашения о примирении или о признании виновности. Обосновано, что осуждение лица на основании соглашения о примирении или о признании виновности, свидетельствует о том, что осужденное лицо на основании одного из таких соглашений в случае совершения преступления, предусмотренного ст. 389-1 УК Украины, совершает его при наличии признаков рецидива особого порядка уголовного производства на основании соглашений. Этот рецидив является новым видом рецидива преступления среди тех его видов, деление которых осуществляется в зависимости от характера совершенного преступного деяния. Он имеет место там, где осужденный за совершение умышленного преступления на основании соглашения о примирении или о признании виновности совершает новое умышленное преступление, предусмотренное исключительно ст. 389-1 УК Украины.

В результате проведенного исследования, с учетом положительного опыта зарубежных стран, сформулированы предложения относительно усовершенствования действующей законодательной конструкции ст. 389-1 УК Украины, путем внесения в ее содержание соответствующих изменений и дополнений.

Ключевые слова: криминализация, уголовная ответственность, нарушение, неисполнение соглашения, примирение, виновность.

Yashchenko S. A. Criminal responsibility for deliberate non-execution of agreement on reconciliation or admission of guilt. – Published as manuscript.

Thesis for a Candidate Degree in Law, Speciality 12.00.08. – Criminal Law and Criminology; Criminal Executive Law. – Kharkiv National University of Internal Affairs, Kharkiv, 2016.

It is particularly established that a person, convicted as per the agreement on reconciliation or admission of guilt and Article 389-1 of Criminal Code, commits a crime if there are characteristics of special recidivism in accordance with the agreements. This type of recidivism is a new one among those types which division comes down to the character of the crime. The recidivism is there where the person, convicted for the deliberate crime as per the agreement on reconciliation or admission of guilt, commits a new crime again in accordance with the article 389-1 of the Criminal Code of Ukraine.

As a result of the research including the positive experience of foreign countries the propositions with regard to the Article 389-1 of the Criminal Code of Ukraine are made by improving and adding to the context.

Key words: criminalization, criminal liability, violation, non-performance of agreement, reconciliation, guilt.

Підписано до друку 21.04.2016 р. Папір офсетний. Друк офсетний.
Формат 60х84/16. Умов. друк. арк. 0,9. Обл.-вид. арк. 0,9.
Наклад 100 прим.

Видавець і виготовлювач –
Харківський національний університет внутрішніх справ,
пр-т Льва Ландау, 27, м. Харків, 61080.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 3087 від 22.01.2008.

Друкарня Харківського національного університету внутрішніх справ
61080, м. Харків, пр-т Льва Ландау, 27.